

Patócs Molnár János

Apa már nem gyáva

Ott fekszik kiterítve. Inge kigombolódott, vagy szétszakadt: derékig meztelen. Nincs az arcán, a testén egyetlen vércsepp sem. A bőre olyan fénylően szürke, világít a szürkületben. Kivéve a szalonna-fehér, hatalmas lufivá puffadt hasát. És a mellét: lila, mint az orgonabokor májusban, amit az ablakunk alá ültetett. Azt mondja egy fickó, talán a mozdonyvezető, a belső vérzés miatt. Megtette, megtette, megtette. Anyácska nem mondhatja többé: te gyáva féreg.

A szerelvény ajtóira sorra kicsapódnak. Az utasok kidugják a fejüket, nyújtogatják a nyakukat, mint egy libacsapat, előrefordítják-hátrafordítják. Elsőnek egy férfi, aztán egy piros sapkás lány, aztán egyre többen ugrálnak le a vonatról. Csak jönnek, jönnek a kíváncsi nők, férfiak. Kihallatszik a kalauz hangja a hangosbemondóban: rendkívüli esemény történt, másfél-két óra várakozásra lehet számítani, szíves türelmüket kérjük. Aztán egy másik, női hang közli: ha van orvos önök között, azonnal jöjjön a mozdonyhoz. Hívtuk a mentőket, tűzoltókat, rendőrséget – mondja a férfikalauz egy érdeklődőnek. Csak jönnek, jönnek. Hétfégre, sok az utas, mindenki telefonál. Két lány azt mondja a kalauznak, ők látták, amikor a férfi kiszaladt a bokorból. Jól látták. Megállt középen, széttárta a karját. Mintha azt mondaná: ide lőjete! Nem hittem, hogy olyan ügyesen kiszámítja, mikor kell rámozdulni. Hogy biztos legyen. Amilyen állapotban volt.

Szирénáznak messze. A vijjogás lassan közeledik. Ide, vagy máshova? Nincs öt perce, hogy megtörtént. Vagy van? Igaz, Cegléd közel, és Nagykőrös is. Csókolom. Hát ez hogy került ide? Ezt ismerem. Szerbusz fiam. Nem áll meg. Mégsem az, akire gondolok? Visszafordul. Jól megnéz. Összetéveszttem valakivel? Megszólalásig olyan, mint az a tanítóbácsi, aki el szokott vinni miniket az egyházhoz, így karácsony előtt. Néhányan az osztályban rászorulók vagyunk. Plusz Nagy Gabi, akinek papírja is van erről. Pedig mindenki tudja, az apja vállalkozó, kétemeletes házuk, három kocsijuk van. Kapunk ruhákat, olajat, cukrot, lisztet, konzerveket, még játékot, csokit is. Meghívják a karácsony esti ünnepélyre. Anyácska örül neki. Mi is örülünk. Jó ott lenni, a sok boldog gyermek közt. Egy ilyen este megszületett a jézus krisztus, mondja olyankor a papbácsi. Olyan, mint mi. Mégis más. Isten fia. És amikor megnő, minden szegény gyerek segítőtje lesz. Hogy örvendezni tudjanak az életnek. Szegényen is. Apa ezt nem hitte el, hiába mondtuk neki. Apa sosem örült. Sosem jött velünk. Azt mondta, ez az ő megszegényítésének ünnepe. És ő már torkig van a szégyennel.

Még mindig jönnek. Nem tudom köztük a caglámot eltolni. Meg kell állnom. Nem is baj. Reszket a lábam. Erőlködöm, hogy leállítsam a remegést, nem tudom. Csak össze ne essek. Néha szoktam. Jó, hogy nem figyelnek rám. Mindenki magával foglalkozik. Biztos sokaknak felborította a terveit a rendkívüli esemény, vagyis apa. Sokan cipelik a poggyászukat is. Azt mondják, ötszáz méterre van az M5-ös. Meg lehet próbálni stoppal. Egy srác azt mondja a telefonba: nem elég, hogy fáj a bokám. Egy idióta megöngyilkolta magát. Most gyalogolhatok. Valaki azt mondja, hogy neki otthonról telefonáltak: megnézték a neten, már szervezik a pótló buszok beállítását. De hogy jutnak el ide? Igaz, van út az M5-ig, de tiszta kátyú. Azon kell hazamennem? Nem szeretek az országúton bicajozni, az autósok leszarnak. Szemedbe reflektoroznak. Előzésekor nem számít, hogy szembe jön a bicajos. Mars a padkára, ha kedves az életed.

Nekem nem kedves. Menjek haza? Minek? Hogy megmondjam anyácskának, megtette? Nincs a gyáva féreg? Nem tudtam teljesíteni a kérését, hogy vigyem haza apát. De nincs hova mennem, csak haza. Az is lehet, jobb lenne a kerülőút, a sínek mellett, ahol jöttünk. Hamarabb lakott területre érnek. Világosba. És talán kitalálnám addig, mit mondjak anyának. Csak akkor ott lenne mellettem. A lihegése. A sírása: húzzál haza fiam, a kurva életbe, tünés haza.

Nem figyelnek rám. Háliszennek. Egy nő panaszkodik a kalauznak: pont most tört össze a bőröndöm kereke. Kibírta Londont, Párizst, Berlint. Most hagy cserben, itt a puszta közepén.

Egy másik elhaladtában rápillant apára, azt mondja: a nyomorult. Mi baja volt az étellel? Ketten rátelepszenek szegény apa mellére, és teljes erővel nyomkodják. Egy szemüveges lány, meg egy férfi. Felváltva. Apának úgy mozog a hasa le-fel, mint a nagy strandlabdám, amit tavaly karácsonykor kaptam. Mint amikor kilyukadt, és nem tudtam, és mindig felfújtam, és azonnal leeresztett. A mozdonyvezető azt mondja: rögtön láttam, hogy kámpec. Csak az arcára kell nézni. Az volt a szerencséje, hogy az ütéstől nem a sínre, hanem a kerekek közé esett. Azért nem vágta le semmijét. Egy kopasz pasinak magyarázza, aki közben telefonál. Mert a rendőrség nem jelentkezett. Csak egy géphang. Azt mondja: jellemző. Azt mondja: ez a mi rendőrségünk: szolgálunk és félünk. Aztán csak jelentkezik valaki, mert mondja neki, hogy a 4321-es járat, Nyársapáttól nyolcszáz-ezer méterre, embert gázolt, közben távolodik ő is, a hangja is, megkerüli a mozdonyt.

A mentő azon a sáros ösvényen közeledik, a sínek mentén, amelyiken mi is jöttünk. Apa jól beszívott megint. Nem hittem, hogy el bírja dugni a cagláját. Tolni alig bírta. Ivott, hogy legyen bátorsága. Azt mondta. Meg azt, hogy fiam, ez az egyetlen értelmes cselekmény, amit még megtehetek. Nem leszek kolonc a nyakatokon. Nem iszom el többé azt a kis segélyt, ami meghalni sok, élni kevés. Még harmadikos voltam, amikor kirúgták. Itt volt pályamunkás, vagy mi. Itt ballagott minden nap. Azt hiszem, a síneket kellett figyelje, nem lazult-e ki valami csavar, ilyesmi. Kirúgták, mert modernizáltak. Meg karcsúsítottak. A hatékonyság miatt, azt mondták. Aztán meg nem kapott mást. Semmit. Továbbképzésre küldték. Ő már nem tud tanulni. Ötvenegynéhány évesen, üljön vissza az iskolapadba? Velem? Azt mondta, ez már nem nekem való. Az everlászting lórning. Így mondta. Ilyeneket tanítottak nekik egy tanfolyamon. Folyamatosan meg kell ismerkedni az új izékkal. Mert nem adják csak úgy a munkanélkülit. El kell járni mindenféle barom tanfolyamra. Mondtam neki, hogy ez angolul van, azt jelenti, örökös tanulás. Persze ő sosem tanult angolt. Csak ruszkit. Azt is csak tanították neki, szokta volt mondani.

Nem fér el tőlem a mentő. Félre kell állnom. Még elüt. Talán jobb lenne. De akkor ki mondja meg anyácskának? A rendőrség? Mint a filmekben?

Egy srác megkérdezi tőlük: segíthetek? Nem figyeltem rá eddig. Pedig mellettem áll. Érzem a hangján, nagyon fél. Reszket ő is, mint én. Majdnem olyan szürke, mint apa. Lehet olyan második gimis, vagy harmadik. Mereven néz, mintha nem látna. A mentősök piros ruhában vannak. Rá sem hederítenek. Rám sem. Majd eltaposnak, ahogy viszik a böhöm táskáikat. Jobb, ha behúzódnak a bozótba, nem vág annyira a szél. Szólok a srácnak. Nem hallja. A mentősök le-lehajolva pillantgatnak át a vonat alatt apára. Újraélesztik - mondja a magas szemüveges. Egy nő azt csipogja: úgy látom, teljesen szakszerűen csinálják. A kalauz válaszol: persze, orvosok. A nő azt mondja: nagyon helyes. A szemüveges, valami parancsnok-féle, vagy főnök leguggol, átnéz a vonat alatt apára, azt mondja: szerintem hiába jöttünk. Megkerülik a mozdonyt. Valamiket ráragasztanak apa testére, valami kábeleket tesznek-vesznek. Valaki azt mondja: megjöttek a zsaruk. Nem látom őket. Valaki Nyársapát felé mutat. Ott áll egy vonat, látszanak a lámpái. Tényleg, három egyenruhás botladozik a talpfákon. Az egyik nő. Úgy fújja a szél a haját, mint a filmekben. Zászlóként. Anyácska mindig azt mondta, ő elmehetne rendőrnek, de elvből nem megy. Neki a három gyerek után kellene legyen tisztességes jövedelme. Három gyereket felnevelni legalább olyan komoly meló, mint egy rendőré. Vagy a vasutasé. Az egyik rendőr átkutatja apa dzsekijét. Igazolványt talál, meg gyűrött papírt. Kisimítja. Azt mondja: nincs nálam az olvasószemüveg. Messzebb tartja. Azt mondja: ez búcsúlevél. Egyértelmű.

Ezt nem mondta apa. Hogy el fog búcsúzni. Mit írt vajon nekünk? Egyáltalán nekünk írt? Netán az egész kurva világnak, ahogy szokta mondani? Vajon kié lesz a búcsúlevél? Én eltenném emlékébe. Anyácska biztos nem fogja eltenni. Összetépi. Vagy bedobja a tűzbe. Tűzünk még van. Apa összegyűjtött mindent, ami az állomás körül éghető. Ő tudta jól, hol lehet ilyesmit találni. Meg mikor lehet elhozni, hogy ne tűnjön fel senkinek. Felraktuk a két caglánkra, s apránként szépen hazatoltuk. Mi férfiak. Jól megtömtük a fáskamrát. Biztos kitart tavaszig. Mindig engem vitt magával, nem nőknek való munka ez, mondta. Esztókot és Rózsit mindig kímélte, pedig ők már nagylányok. Van perszingjük, meg körömlakkjuk, meg menceszük, meg minden. Tanuljatok, ha nem akartok odajutni, ahova mink. Legyen jobb életetek, mint nekünk. Mindig ezt mondta. Aztán húzzatok el minél messzebb. Itt a franc se becsüli a melóst. Kiszíják a munka-

erőnket, rohadt vámpírok. Aztán leszarnak. Huszonnyolc évig szítták a vérem, most meg eldobtak, mint egy ócska rongyot, ismételtette naponta.

Megérkeztek a tűzoltók. Többen kérdik, minek. Minek még ezzel is húzni az időt. Azt mondja a kalauz: meg kell vizsgálgák, nincs-e roncsolás. Ha a kerekék közé esett volna a nyomorult, akkor nekik kellene kiszedni. De hát nem esett oda – mondja valaki. Távolság áll, alig látszik, már majdnem besötétedett. Azt mondja a kalauz: ez egy rutin. A rutint végre kell hajtani. Ez szabály. Régi szabály, de hasznos. Mi lenne, ha mindenki csak úgy, a saját feje után menne a vak világba? A helyszínelők is meg kell érkezzenek. Addig nem indulhatunk tovább. Na ne röhögtesse! Mindig ez a hülye rutin. Mindenben, mindenütt. Mintha a rutin jobbá tenné a világot – dühöng a sötétből beszélő. Visszafelé jön a kalapos. Nem tudom, hol lehetett eddig. Azt mondja, ilyenkor azt vizsgálgák, nem volt-e hibás a mozdonyvezető. De ezúttal ez nem téma, két szemtanúnk is van. Azt hiszem, mégsem ismerem a kalapost. Ha az ismerős tanító bácsi lenne, csak megkérdezné: mit keresel itt drága fiam? Ez a szavajárása. Amúgy tényleg kedves. Olyasmit kérdez, amire legtöbbször szívesen válaszolok. Jobb is, hogy a kalapos idegen. Nem tudom, mit mondhatnék neki. Az igazat semmiképpen sem, úgysem értené. Anyácska küldött, hozzam haza apát, mielőtt elissa a közmunkapénzt. Azt csinálta, hogy élelmiszerjegyekkel fizetett. Nem szabályos fiam, de működik, dadogta nekem. Anyácska szerint apa csak rám hallgat. Ahogy meglátott a csehóban, tüstént elindult. Kifizette a tartozását a kocsmárosnak, mert két hete hitelre iszik. Csak azt nem értettem, miért megyünk kerülővel. Akkor mondta, hogy ez az egyetlen értelmes dolog. Nem hittem. Már annyiszor mondta. Már annyiszor elindult. Nem hittem, hogy megteszi, ha vele vagyok. Mert hiába űzött haza, nem fogadtam szót. Pedig tudom, a hittanon is tanuljuk, engedelmeskedni kell a szülőknek. Bevállaltam, hogy rossz leszek. Még akkor is, ha elvisz az ördög.

Hiába van itt a helyi rendőr. Csak az hivatalos, amit a helyszínelők megállapítanak. Ezt megint a kalapos mondja. Ez biztos olyan mindentudó. Olyan nagyokos. Most már tuti biztos, nem az ismerős tanító bácsi. Annak simogat a hangja. Ez meg csak úgy löki a szavakat, csuklóból. Torkig van már az ilyenekkel, sok semmirekellő, sok megmondó, mondaná apa. Megint megnéz a kalapos, mintha kutatna az emlékezetében. Még int is. Visszamászik a vagonba. Szegény apa. Most a fél világ vele foglalkozik. Három évig senki sem akart törődni vele. Legalább is így érezte. Magasról tesznek rám. Anyátok meg csak panaszkodik és szid. Mintha én lennék az oka a modernizálásnak. Könnyű azt mondani, hogy találj munkát. Nyáron még hagyján. Szedhetsz hagymát, répát, paradicsomot vakulástól mikulásig. Vagy hordhatod a téglát, keverheted a maltert. De olyan kevés a lóvé, hogy abból nem lehet félretenni a téli szűkös napokra. Persze, ha kevesebbet innál, lehetne, mondta Anyácska. Elegem van mindenkiből, mondta apa. Nekem is, válaszolta Anyácska. Főleg belőled. Mért, azt hiszed nagy élvezet nekem veled élni? – kiabált apa. Te egy gyáva, pipogya fráter vagy. Majd megmutatom én, ki a gyáva! Na ugyan, talán meg fogsz verni? Vagy kikergeted a világba ezeket a szegény ártatlanokat? Mindig tudtam, hogy csak a Ferkót szereted. Nem igaz. Mindet egyformán kezeltem. A tiedet is, meg az enyémet is. Igen, ha verésről volt szó, akkor igen. Akkor egyformán kezeltél minket. Azért is te vagy a hibás. Addig bosszantasz, amíg elszalad a kezem. Mert gyáva vagy. Ha nincs érv, jön a pofon. A gyávák mindig ezt teszik. Na majd megmutatom én, ki a gyáva. Már ki is néztem magamnak. A 4321-es járat a legmegfelelőbb. Ilyen rohadt időben négy-öt között a látásviszonyok erősen leromlanak. Viszont elég világos van még, hogy odabotorkáljon az ember. Ember? Te még embernek hiszed magad? Még a kutya is keresi a haza utat, ha elkóborog. De te, ha nem küldeném utánad Ferkót, haza sem találnál a kocsmából. Az lenne mindenkinek a legjobb, ha egyszer végre elhúznál végleg a picsába. Az valóban jobb lenne. Ez nem otthon. Lemarod rólam a húst is. De valahogy mindig erre húz a szívem, Ferkóhoz, Esztókhhoz, Rózsikához. Szíved? Van neked szíved? Elnézed, hogy itt nyomorgunk, éhezünk? A végén még elveszi őket a gyámhatóság. Emberből vagy te? Igenis ember vagyok. Teljesen józanul, tiszta fejjel hoztam meg a döntést. Az állomás előtt a kanyarnál olyan közel van a bozót a sínekhez, hogy ha onnan kiugrik valaki, nincs ideje a mozdonyvezetőnek lefékezni. Ahhoz te nem vagy elég férfi. Nem? Majd meglátod. Majd megmutatom én, ki az igazi férfi. Aztán kiment. És hazakullogott. Megint kiment. Megint hazakullogott. A végén

Anyácska már nem is mondta, hogy gyáva, csak gúnyosan mosolygott. És köpött. Ettől apában úgy felment a pumpa, hogy pofon vágta. Most ott fekszik kiterítve. Fekete fóliával letakarva.

Na, végre, a helyszínelők – mondja a kalauz. Az M5-ös felől, a dűlőúton érkezik a rendőr kocsi. Nem szirénázik, csak villogtat. Honnan tudták, hogy ott közelebb? Ha ők bejöttek, én is kitalálok. Kiugrálnak, négyen vannak. Az egyik azt mondja: szétnézek. A férfikalauzt beinvitálják a kocsiba. Azt mondja az egyik: jegyzőkönyv kerül kiállításra. Kérdezik, hol a társa. Azt válaszolja: hányik. Megtudják, hogy van két tanú, felküldik a kalauzt a vonatba. Hallatszik a hangosbemondón: Szemtanúkat keresünk. Jelentkezzenek azonnal a járőr kocsinál. Közben a mozdonyvezetőt is előkeríti az, aki szétnézett. Beültetik a járőr kocsiba. Nagyon halk szavú. Látszik, hogy mozog a szája. Nem hallatszik, mit mond. Visszatér a kalauz. Azt mondja, a tanúk leszálltak, és ismeretlen irányba gyalog távoztak. Többen látták. Azt mondja neki egy rendőr: ha látták, hogy távoznak, hogy nem tudják, milyen irányba. Olyan sok irány nincs itt. A fenébe is, vissza kellett volna tartani őket. Volt nekem épp elég bajom, mondja a kalauz. A rendőr legyint. A mozdonyvezetővel elindulnak a mozdony felé. Alakjuk beolvad a vastagodó homályba. Odaérkeznek a kocsinhoz a helyi rendőrök. Megmutatják a búcsúlevelet. Az egyik helyszínelő a fejlámpa fényénél olvassa. Egyértelmű. A rendőrök felkapcsolják a fejlámpáikat, mind a mozdony felé indulnak. Pár perc telhet el, vitatkoznak. A hangfoszlányokat elfújja a szél, nem értem, mi a vita tárgya. Vaku villog. Az egyik visszatér. Azt mondja a cigarettázó kalauznak: ennyi volt. A kalauz visszafut a vagonok mellett, hangosan kiabál, szálljanak fel, indulhatunk. Amikor már nem lát senkit a sínek mellett, felmászik ő is. Még egyszer kihajol, valami táblácskát felemel és sípol. Becsapja az ajtót. Hallatszik, ahogy közli a hangosbemondón: kérjük az utasokat, maradjanak a helyükön. Perceken belül folytatjuk az utazást.

A rendőrök egy része visszatér a járőr kocsinhoz, ketten apa letakart teste mellett maradnak. Legalább is két fénypázmát látok ide-oda imbolyogni. Felkapcsolják a mozdony reflektorait. Hosszan vonít a vonatkürt. Előbb hátramozdul a szerelvény pár métert. Vajon miért? Aztán lassan elindul előre. A szemafor piros, a szerelvény lassít, szirénázik. Vége zöld. A kerekek kattogása felgyorsul. A tűzoltók, mentősök, rendőrök tanakodnak. Mi legyen a hullával? A hullaszállítót ki várja meg? Nekik nem telefonált senki. A tűzoltók nem vállalják. Sem az elszállítását, sem az őrködést. A helyi rendőröknek már rég lejárt a munkaidejük. Baktatnak is vissza az állomás felé. A hulla a járőr kocsiba nem férne be. A mentősök nem tekintik feladatuknak a hullaszállítását. Mindenki telefonál a főnökének. Úgy tűnik, a mentősöké a leggyengébb főnök. Hordágyra teszik szegény apát. Folyton csak hullának nevezik. A hulla így, a hulla úgy. Mindenki beszáll a saját gépkocsijába. Elindulnak a dűlőúton. A mentő vissza a sínek mentén, ahol jött. A reflektorok fénye távolodik. Az ellenkező irányból elindul az első szerelvény.

Akkor bújij elő, Ferkó. Indulj haza! Kié ez a hang? Nem látok senkit. Indulok. Pedig csepp kedvem sincs. Legszívesebben lebújnék itt, és soha fel nem kelnék. Piszok fáradt vagyok. Melyik úton induljak? Szar mindkettő. Otthon hagytam a fejlámpámat. Ki gondolta volna, hogy. Csak ne lenne olyan kurva sötét.

Nahát, ezt nem hiszem el. Egy kocsi féklámpái mutatják az utat. Ne félj, Ferkó, én veled vagyok! Kié ez a hang már megint? Csak nem Jézus? Vali néni, a hitoktató emlegette, hogy Jézus mindig ott van, ahol szükség van rá. Hoppá, ez a rendőrájárőr. Most mit csináljak? Azért lassítottak, hogy megbüntessenek, mert nem vagyok kivilágítva? Ez is szegény apa miatt van. Mindig azt mondta, az nekünk luxus. Most már mindegy, nincs hova bújnom. Szép komótosan kerülgetik a kátyúkat. Lehet, hogy észre sem vettek? Itt a műút. Megállnak. Nem kerülhetem ki őket. Kinyílik az ajtó.

– Mit kóborolsz itt fiam, ahol a madár sem jár?

– Dolgom volt.

– Messze laksz?

– Nem. Állomás utca 10.

– Nahát, mi is épp oda tartunk. Hogy hívnak?

– Homoki Ferkó.

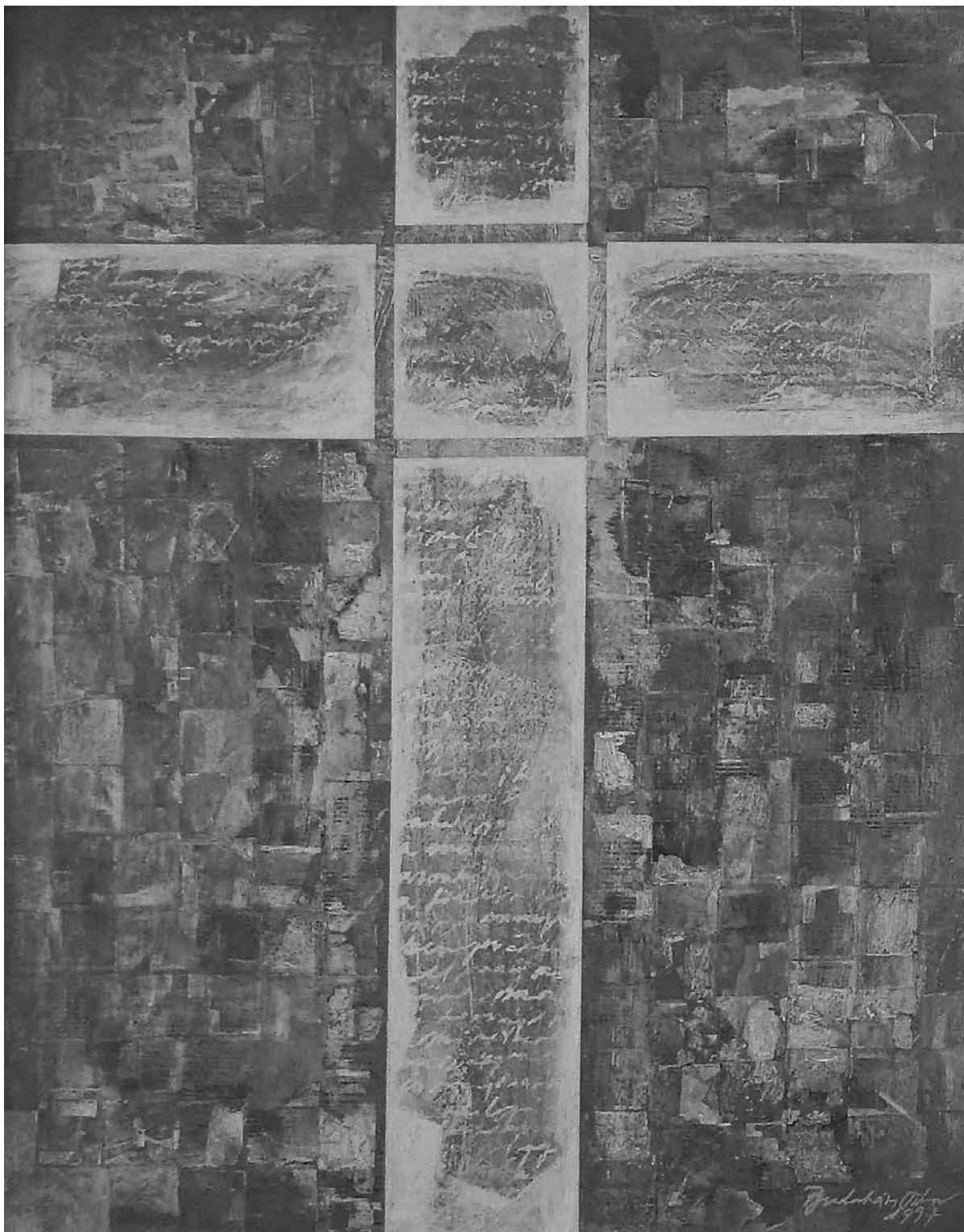
– Azt a...! Csak nem?

– De igen.

– Akkor hazaviszünk. Betesszük a cagládat a csomagtartóba.

– Nem hiszem, hogy nekem magukkal kellene...

– Nincs kecmec, ez parancs. Ülj be oda hátra. Legalább mutatod nekünk az utat.

BUDAHÁZI TIBOR: Kereszt I.